

„Ta to je igrarija, to se ne može shvatiti ozbiljno“, kažem zatvoreniku, ali reči su usmerene, naravno, devojci. Alibista i zločinac, do đavola, još će da nađu zajednički jezik.

„Ali zašto? Jeste da je to malo komplikovano, ali zašto nam služi glava, zar ne?“, oponira mi.

Pogledam tužno devojku. Njeno divljenje bi mi bilo draže.

Utom se odlučno otvore vrata. Kontrola karata.

Zatvorenik ponovo s užitkom krši pravila. Kartu, naravno, nema. Nema ni obzira, smeje se kondukterki pravo u oči. Ona je, međutim, beskompromisna.

Pravnik takođe ne gubi vreme i optužuje. Tužibaba.

Situacija počinje da se zapetljava. U kupeu se pojavi novi putnik — kondukterka...

Ljudina je smesti na počasno mesto između mene i pravika. Na sve pretnje se samo smeje. Neće on biti taj, koji će se na sledećoj stanici iščuđavati.

Čini se da je u pravu. Pre Trenčina brzo ustane, povuče sigurnosnu kočnicu i gurajući od sebe putnike skoči iz voza. Kroz prozor vidim kako trči preko njive i gubi se u čestaru.

Svi znamo zbog čega smo stali.

Ponovo smo sami. Pravnik je sišao, a kondukterka otišla svojim utabanim hodnicima.

Devojka ne čita, ali knjigu drži u krilu. U lice joj se postepeno vraća boja.

Ima li uopšte smisla nešto započinjati, kada nemam stan? Posavetovali su me da dam oglas u *Katoličkim novinama*: mladi vernik traži... Ali ja sam pre nihilista. Doduše, ne tako velik da bih bez treptaja oka lagao. I tako sam napisao: mladić traži stan, u kojem bi počeo da veruje. Niko se nije javio.

Tako dakle ovde sedimo, suprotnih polova, put do kuće je sve kraći i kraći... Pol stalno isti.

Ne mogu da odolim i pogledam na devojku kao na vlasnicu mojih budućih naslada. Kao na majku naše još nerođene dece. U kupeu tiho promiču meke senke - samo one su u stanju da pomiluju bez dodira, bez razloga.

Približavam se tunelu.

Vladimir Bala

FINANCIAL TIMES

Oduvek sam se divio intelektualcima. Sedim pored prozora i gubim dah. Divim se intelektualcima a ujedno ih se plašim. Gledam kroz prozor voza i proučavam trasu Nove Zamki – Bratislava. Znam svaki žbun. Brežuljak? Dolinu? Kuće? Drveće? Sve sam to već negde video. I one snegove, i one poplave, i one ljude. Međunarodni vozovi bivaju puni inteligentnih putnika. Plašim ih se. I zavidim im. Intelligentni su već na prvi pogled. A tek ona odeća od ukusa: odela, kravate, sigurno i fino, odabrano donje rublje. Zlatno uokvirene naočari s dioptrijom. Čarape poznate marke u kožnim cipelama. Potišteno sedim u udobnom sedištu pored prozora. Potišteno i ponizno. Veče je, nekoliko ljudi dremucka, drugi diskutuju – skoro šapućući – dame su ljupke i zasigurno namirisane. Hm, miris dama, liznuh se. Iz otvora na desnim mi ponovo navre krv. Stavio sam na usta maramicu. Zubarka mi je upravo zbog opasnosti od krvarenja zabranila alkohol. Dakle, krezub i još žedan? Okrećem se u vagonu međunarodnog brzog voza: u vagonu sve sam intelektualac. Radnike više volim, zato što ih mogu omalovažavati, zbog toga što ih ne razumem, jer im ne vidim u dušu, takvi su u njima čudni svetovi, tuđi i neistraženi, jer, ko će ih istražiti, inteligent? Ili neki radnik istraživačkog duha? Kakav li mi je to radnik? Istraživačkog duha? To je opet neki intelektualac! Plašim ga se! Intelektualac živi svoj proučeni, intelektualno usmereni život. Onomad sam bio i ja intelektualac, usavršio sam teorije biskupa Berklija, prevazišao sam u ovom pravcu i Rudolfa Štajnera. Takvo sranje sam brzo ostavio zbog pijanstva. Danas, kada se poredim sa intelektualcem, teško to podnosim. Život pravog intelektualca je oglodan kao kost. Nikakva toplina. Nikakvo mekano meso. Studen i mišić. Istinski intelektualac pre smrti živi, dok ostali samo umiru. Kad istinski intelektualac drži u ruci pero, piše, međutim, ne brzopleto, nesmotreno i nepromišljeno. Istinski intelektualac je sam kanon. Vrata na vagonu se bešumno otvore, uđe šminker, vrata se automatski zatvore. Šminker je ispitivački pogledao redove sedišta birajući pogodno mesto. Sešće do nekog prozora, razmišljao sam. Da sam imao da razmišljam o nečem značajnijem, odmah bi me uhvatio strah da ću napraviti neku grešku, međutim, davno sam morao znati da sam upravo u trenutku kada napravim grešku to uistinu ja. Šminkerov pokret bio je spor, pre razborit nego li samouveren. Nije, dakle, bio spor zbog toga što je odednom prestao da zna šta treba da radi. O, kakvo lice. Lice šminkera! To se videlo na prvi pogled. S nemom dozom zavisti sam u njegovim očima morao da konstatujem odsjaj prirodne inteligencije. Dakle, ne samo šminker! Ne samo! Štrečno sam se od boli, naravno, ne pokazujući je – ali fizički sam se štrečno. Priznajem, štrečno sam se. Pocrveneo sam. Šminker se približio. Primetio je moju muku, ali nije to ničim pokazivao, čime je pokazao saosećanje. Pa, ko je sretan, smiren i inteligentan, može sebi da dozvoli da bude i saosećajan. Mi ostali se gušimo nebrojenim vrstama zloradosti, gađenja i tvrdoglavosti. Ruka mi je zadrhtala kad sam posegao u unutarnji džep gornjaka i izvukao knjižicu *Vom Weswn der Wahrheit* Martina Hajdegera. Ne treba zaboraviti da budalama čitanje zahtevne literature škodi.

Udubio sam se u čitanje. Jedno vreme mi je to škodilo, ali onda mi se slova počeše rasplinjavati pred očima, osim toga pažnju mi je obuzela krv koja je kapala iz moje donje usne na belu stranicu. Desni! Zgrabih maramicu i njen špic gurnuh u gubicu. Podvala s čitanjem je propala: ko da poveruje da budala s krvavom maramicom među zubima stvarno bistri o tome da li prikrivanje prikrivenog bitka u celini upravlja otkrivanjem pojedinačnog bitka, otkrivanjem što kao zaboravljenost prikrivanja postaje stranputica? Elegantan intelektualac? Elegantan intelektualac ne, neće poverovati. I onako će saosećajno – opet saosećanje! – da skrene pogled, posvetivši se sadržaju svog elegantnog malog kofera. Krvarenje sam kako-tako obuzdao, maramica je putovala u korpu za otpatke pod prozorom. Iza stakla je svetlucalo žutonarandžasto svetlo neke nevelike, beznačajne stanice. Brzi voz je kroz nju protutnjao bez promene tempa. Na kraju krajeva, malo smo kasnili. Šminker je istraživački pregledao sadržaj koferčeta. Činilo se da ga taj sadržaj ne smiruje. Osvrtao se oko sebe i lice mu se odjednom ozari: na sedištu od kojeg ga je delio prolaz ležale su neke novine. Odmah ih je dohvatio. Format novina bio je za naše uslove neobično velik odmah sam usmerio pažnju na naslov, štampan upadljivim, stilizovanim slovima na prvoj stranici: FINANCIAL TIMES. Bokte! Ove me je stvarno pogodilo. Sklupčao sam se i „najradije bih propao u zemlju“, kako govorimo mi, kojima nikad ne padne na pamet originalno poređenje. Tako nešto! Takav intelektualac! Engleski! Finansije! Vreme! Jednostavno, veliki svet, a on u kontaktu s tim svetom. A šta sam ja? A šta ja znam? U čemu sam ja uspeo? Jan Birčak govori, ti, Vladimire, ti pišeš „manjinsku“ literaturu. Znači, manjinsku literaturu. Manjinska literatura, to je to na šta sam se smogao. Taj što se smogao samo na manjinsku književnost sad ovde bulji u šminkera s novinama koje otvaraju vrata u veliki svet, ako novine tako možemo razumeti. Šminker je izuo cipele. Pa, međunarodni voz je ipak bio malo pregrejan. Ja svoje teške cokule nisam imao hrabrosti da izujem. Niti sam imao hrabrosti za izuvanje u međunarodnom vozu. Krajičkom oka pratim šminkera. Šminker se jedno vreme borio s dimenzijom FINANCIAL TIMES, postepeno ipak popresavija hartiju u oblik koji je preferirao. Pa stavi novine na sedišta ispred sebe i ispruži na njega noge. Ja se zagledah kroz prozor, mada ovaj predeo stvarno već jako dobro znam.

Vaclav Pankovčín

ČOVEK IZ BOLNICE I KRAJ NJEGOVE PRIČE

Tokom vremena sam na posete čoveka iz bolnice u mojoj bašti navikao. Ako se nije pojavio duže od dva dana počinjao sam da brinem za njega: gde li je i da mu se nešto nije desilo. Ali on se uvek pojavljivao kada sam se najmanje nadao. Kao onda, u ono oktobarsko popodne. Pakovao sam stvari u kutije. Ponovo smo se selili. Zahladnelo je i drvenu kućicu više nismo mogli zagrejati. Paula mi je dala ultimatum: ili bašta, ili ona. Našli smo neku garsonjeru, ne baš jeftinu, ali moglo se u njoj *preživljavati* barem tako dobro kao u bašti. Štaviše, bašta je oronula i posivela: nije bila ono što beše letos.

Kopao sam po starim sveskama s beleškama, sortirao ih u kutije kad je ušao momak iz bolnice. Došao je samo zbog toga da bi me nagrdio što nisam napisao njegovu *priču*. Nisam obraćao pažnju na njega, i on je otišao uvređen i ljut.

„Još ćemo se mi sresti“, upozoravao me je, okrenuvši se na vratima.

„Nadam se da se varate“, odbrusio sam.

„Ja se nikad ne varam. Znam da ćemo se sresti.“

I nestao je među četinarima.

Otkad smo se preselili iz bašte nazad u grad momka iz bolnice nisam video. Nemam pojma gde je bio. Nisam znao ni da li se šetao po našoj bašti jer smo prestali tamo da odlazimo.

Međutim, znao sam *da će upravo danas* da se pojavi u bolnici. Bilo je samo pitanje kada.

Svetlo se upalilo nakon sat i po i buka u doktorskoj trpezariji se opet pojačala. Isprva radosno pozdravljanje svetla, zatim su glasnije počeli da zveckaju čaše, tanjiri i pribor.

U našoj sobi su već spavali svi momci, osim dede s vodom koji nije mogao da zaspi.

Upalio sam malo svetlo iznad kreveta i neko vreme sam čitao letak o mojoj dijeteji koji mi je pre podne donela dijetalka. Ništa prženo, ništa pečeno, samo kuvano i bareno. Nikakvi ljuti začini. Nikakav alkohol.

Ipak je došao. Tiho je otvorio vrata, ušao je, osvrnuo se i onda došao do mog kreveta.

„Tačno na ovom mestu sam ležao,“ reče. „I to je bio signal za tebe da napišeš *moju* priču. Nisi tako uradio. Nisi reagovao na moj *podsticaj* jer nisi nikakav pisac. Ti si samo lažov. Pisac naima *uvek* reaguje na podsticaje. Da nema podsticaja, ne bi bilo ni pisanja. Pričao sam sa jednim slikarem: kako on opaža podstreke, kako